

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 "
četrt leta 2 "
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

„Regulacija“ učiteljskih plač v kranjskem deželnem zboru.

Deželni poslanec dr. Triller in tovariši so v zadnjem zasedanju deželnega zbora kranjskega vložili nujni predlog glede regulacije plač kranjskega učiteljstva. Ta nujni predlog je bil kar izročeni finančnemu odseku, da poroča o njem v javni seji. Takrat bi prišlo do utemeljevanja. Bilo je pripravljenega mnogo gradiva, ki bi pokazalo naravnost grozno sliko materialnega položaja kranjskega učiteljstva. In zdravstvenega tudi, ker je to posledica prvega.

Vršla se je pretekli petek v deželnem zboru, ko je bil na dnevnem redu proračunski provizorij, politična debata. Tu bi bila prilika, da se govori tudi o gmočnem vprašanju učiteljstva, prav tako že v četrtek, ko je bil v razpravi nujni predlog glede reforme deželnih šolskih zakonov.

A nihče ni izprožil takrat tega vprašanja, ker je pač vsakdo mislil, da pride v soboto na dnevni red dr. Trillerja in tovarišev nujni predlog.

Prišla je sobota, zasedanja zadnji dan. Poslanci, ki so vložili omenjeni nujni predlog, so pregledali dnevni red, a nujnega predloga ni bilo na njem!

V zbornici vpraša pred začetkom seje dr. Triller gospoda deželnega glavarja pl. Šukljeta, kaj je z njegovim nujnim predlogom. Poudarja, da je vprašanje o regulaciji učiteljskih plač pač vsaj tako nujno in aktualno, kakor so druga vprašanja. Zahteval je precizne izjave, kaj misli s tem. — Deželni glavar odgovori približno tako: „Ker niso predlagatelji zahtevali, naj se razpravlja o nujnem predlogu v določenem času — v 24 ali 48 urah — ampak še v tem zasedanju, nisem postavil nujnega predloga na dnevni red, ker ne bo danes konec zasedanja, temveč bo deželni zbor samo odgođen. O predlogu bo mogoče razpravljati, kadar se zopet snide deželni zbor.“ — Oglasi se dr. Krek. Pravi, da je finančni odsek njemu poveril poročilo o tem nujnem predlogu, a zapisnikar finančnega odseka — dr. Lampe — je pozabil o tem obvestiti g. deželnega glavarja. G. glavar vzame to izjavo v vednost ter pravi, da pride nujni predlog v razpravo še danes — v soboto — če bo čas. — Vršla se je debata o aneksiji Bosne in Hercegovine. Ura je šla na 7. zvečer. Dr. Krek, ki naj bi poročal o tem predlogu, je šel iz dvorane, deželni predsednik baron Schwarz je naznanil odgođenje deželnega zbora, deželni glavar pl. Šuklje je zaključil sejo, in tako ni bilo časa za razpravo o regulaciji učiteljskih plač!

Na tak čisto poseben in res nenavaden način se je rešilo to vprašanje kruha in eksistence učiteljstva v deželnem zboru kranjskem dne 16. januarja leta 1909. po Kristovem rojstvu!

Vse kranjsko učiteljstvo je hrepeneče čakalo na to zasedanje. „Slomškova zveza“ je na zborovanju o Božiču obljubljala vsaj draginjsko doklado. Zgodilo se ni nič, vse je padlo v vodo, in sicer po zaslugi večine deželnega zbora — poslancev S. L. S., med katerimi sta

tudi dva ljudskošolska učitelja. Učiteljstvu ne kaže sedaj drugega, nego do prihodnjega zasedanja — trpeti in stradati. Potem se to trpljenje in stradanje zopet lahko podaljša za nedoločen rok!

Če je bilo sklenjeno v tem zasedanju posojilo 10.000.000 K v melioracijske namene je to prava figa. Če bi vzeli še en milijon zraven, da bi rešili kranjsko učiteljstvo trpljenja in stradanja, bi deželo hudič vzel. Da ostane dežela naj pogine učiteljstvo, ker za oba ni obzanka. Če poginemo mi — prava reč! Saj smo samo učitelji in učiteljice!

Škoda, da se je zgodilo tako! Zakaj razprava bi bila gotovo zanimiva, in deželnemu odboru bi bila začetna pot, ki se naj je drži, da pride regulacija učiteljskih plač do končne rešitve. Pokazalo bi se mu tudi, kam se naj obrne, da dobi za to regulacijo vsaj del potrebnega pokritja. Da ne ostane vse to prikrito in zamolčano, smo v položaju, da obvestimo tem potom javnost o nameravanih predlogih. Pooblašeni smo tudi izjaviti, da se pripravljamo na deželni odbor spomenica, ki obrazloži položaj kranjskega učiteljstva, ker ni bilo to ob danih in zgoraj navedenih razmerah mogoče storiti v deželnem zboru!

Vsebinska predlogov je:

I.

1. Deželnemu odboru bodi naloga:

- a) da izdela do prihodnjega zasedanja deželnega zbora zakonski načrt o regulaciji učiteljskih plač v tem smislu, da bodo te plače enake plačam vsakokratnega XI.—VIII. činovnega razreda državnih uradnikov;
 - b) da določi službeno dobo učiteljstva na 35 let v smislu § 56. drž. šol. zakona iz leta 1869;
 - c) da določi učiteljicam enake plače kakor učiteljem.
2. da se opravilne doklade odmerijo za enorazrednice po 200 K, za vsako dvorazrednico in večrazrednico pa tolikokrat po 50 K več, kolikor je razredov, oziroma paralel; 3. da se provizorična in vojaška leta uštejajo v službeni čas.
4. Dokler se to ne zgodi, naj se da vsemu učiteljstvu — učiteljem in učiteljicam, oženjenecem in samskim — 50% draginske doklade, ki se računa od temeljne plače!

II.

Deželni odbor naj do prihodnjega zasedanja deželnega zbora prouči zakonski načrt o uvedbi kulturnega davka, ki se razteza na hranilnice, zadržuje in banke ter obremenjuje njih rezervne fondе v šolske namene.

III.

Deželni zbor prosi slovenske državne poslance, naj delujejo na to, da se sprejme Eppingerjev predlog: Država pomaga deželam sanirati deželne finance na ta način, da država prevzame polovico stroškov za vzdrževanje ljudskega šolstva in učiteljstva.

IV.

Deželni zbor prosi slovenske državne poslance, naj delajo na to, da se sklene k § 55. državnega šolskega zakona iz l. 1869. dodatek: Kot minimalni dohodki učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah imajo v letu tisti do-

hodki, ki jih imajo pri plači in penziji državni uradniki vsakokratnega XI., X., IX. in VIII. činovnega razreda.

* * *

O sklepih deželnega zbora kranjskega, ki se tičejo šolstva in učiteljstva, poročamo prihodnjič.

Še enkrat izpraševalne komisije.*

Javna tajnost je sicer, da so usposobljenostne izkušnje, ki se vrše po naredbi nančnega ministrstva meseca maja in novembra vsakega leta kakor po drugih, tako tudi na c. kr. moškem učiteljskem v Kopru jako problematiške vrednosti ter so bile kot take predmet že marsikateremu zasebnemu razgovoru, vendar se ni še vzdigoval v javnosti prah zaradi njih. Da ni do tega prišlo, je vzrok ono izjemno in zasilno stanje, ki vlada že več let na učiteljskem in ga smatramo le za prehodno, prepričani, da se celotno vprašanje temeljito reši v najkrajšem času, a dalje je — razen indolence prizadetega učiteljstva samega — vzrok tudi to, da ni postopanje izpraševalne komisije izzvalo doslej še nikakršnega javnega razmotrivanja. Ako bi se kaj takega zgodilo, bi prišlo na dan brzkone stvari, o katerih bi bilo bolje molčati, ako že ne iz splošnih, pa vsaj iz posebnih ozirov.

Toda naj se nas ne razume napačno! Nikakor nečemo s kakršnimikoli trditvami dolžiti ali sumničiti izpraševalne komisije. Krivda te je le dozdevna, navidezna in prav zaraditega poudarjamo, da je glavni krivec vlada, ki stremi za nizkim smotrom, da ustvarja deželi slabotno in svoji nalogi nedoraslo učiteljstvo. Vlada ve dobro, kaj dela. Kolikor je namreč njena taktika glede odrekanja šol nasilna in — dasi veliko računa na elastičnost ljudske volje — nevarna, toliko je njeno. drugo profilaktičko postopanje zanje hvaležnejše, ker je zahrbtno in nenadzorovano ter dožene na ta način sigurneje, a zraven tega brez zapletljajev in odpora svoj namen. Da je našim vladam veliko lažje na tem, smo prepričani že davno, da pa jo naši zastopniki tako dobrodušno puste v njenih kalnih vodah in zahrbtnih računih, to nam je vsekakor težje umevno, ker je nenravno in kar kaže podcenjevanje ali bolje: nerazumevanje, kaj je ljudstvu dobro učiteljstvo.

Ne grem dalje, ker bi moral sicer ostreje apostrofirati, a tudi ne morem, ker se pravkar napisano nanaša preveč na ustroj učiteljskega samega, ki mu daje visoko ministrstvo preko glav naših poslancev nesposobne učne osebe ali pa jim jemlje z disciplinarnim nameščenjem vsakršno veselje do dela. Tudi ni moj namen govoriti še dalje, kako občutno nas vlada, čeprav neopazno, oškoduje s tem, da je sistematiško pri delu napraviti naše ljudsko šolstvo sušičavo in brezmočno; trdim le, da nam še ne more in ne sme zadostovati, ako imamo sploh kaj, temveč, da smo vedno pozorni tudi na kvaliteto tega, kar nam vlada milostno prepušča. Obrniti torej oči poklicanih tja, kjer sta njih vpliv in moč tisočkrat potrebnejša kot pa pri velodromskih prireditvah in izposlovanju do-

*) Članek pomotoma zakasnel.

Uredn.

voljenj za demonstracijske obhode, to je prvi povod dopisu, drugi pa leži v tem, da ima tudi učiteljstvo — oprostite! — svoj ponos, ki se sicer pusti upogniti, a le do gotovih mej in ne več.

Molčali bi ter se uživali docela v prepričanju, da morajo biti učiteljski usposobljenostni izpiti prav taki, kakršni so na zgoraj omenjenem učiteljskem, dasi smo še kdaj gotovi, da so gg. člani komisije, lahko tudi najizbornejši profesorji in akademiško temeljito izobražene osebe, a da ljudske šole (razen enega, ki je res šolnik) z vsemi njenimi težnjami niti teoretiško, toliko manj pa praktičko poznajo, da niti ne govorim o specialni metodiški posameznih učnih disciplin. Istotako ne bi omenjali, da so usposoblj. izkušnje predvsem praktičkega značaja ter se morejo raztezati na kandidatovo znanje le o ljudskošolski vzgoji, šolski disciplini in higieri, kakor tudi na metodiško obravnavo ljudskošolskih učnih predmetov — kar se od strani nekaterih članov premalo, oziroma nič ne uvažuje — ako se ne bi primeril slučaj, spričo katerega je težko ohraniti obzirnost in kar ne sme ostati neodgovorjeno.

Pri zadnjem usposabljanju ljudskošolskih (in meščanskih) učiteljev je namreč izpraševalna komisija — omenjam, da znatno reducirana v svojem prvotno določenem sestavu — kakor v zasmeh priznala enemu izprašanih učiteljev izpričevalo s neverjetnim dostavkom, da je dotični sicer usposobljen, toda nesposoben za službo ljudskošolskega učitelja. Ker pa je delokrog izpraševalne komisije vsekakor natančno določen in menda ne sodi v njeno področje raziskovanje telesnega zdravja, je zaključek povsem naraven, da je v onem famoznem pristavku govora o metodiški in nikakršni drugi sposobnosti, oziroma nesposobnosti. Kolikega pomena pa je potem ves slučaj, je v prvem trenutku težko razvidno.

Komisija bi bila seveda le dosledna, ako bi postavila svojo pripombo v usposobljenostno izpričevalo dotičnega nesposobnega usposobljenca. Ker je pa kaj takega nemogoče in ker se je komisija čutila preslabotno odreči nesposobnemu (po njenem naziranju) učitelju kvalifikacijo, je jasno dokazala, da se docela zaveda o nezanesljivosti svojih lastnih uradnih sklepov ter da nima sposobnosti za poverjeni ji posel.

Prepričana je torej kvečjemu, da ni njena naloga preiskovati (poudarjam: v nezadostujočem času) znanje kandidatov, ampak edino le usposabljanje, to je izdajati učiteljem izpričevala, dokument, s katerim imajo pravico zahtevati stalno službeno nameščenje i. dr. Vsi pogoji pa, ki naj odločajo, so pri tem postopanju potisnjeni v stran, in merodajna je le samovolja komisije, ki razpolaga s svojo močjo ne po predpisih, temveč popolnoma poljubno. O zakonitosti ni torej več govora. Toda čim si je dovolila komisija toliko svobode ter začela usposabljanje nesposobne, v onem trenutku nima izdano izpričevalo več vrednosti izpričevala, a istotako ne more imeti zakonite vrednosti tudi vseh ostalih 11 izpričeval, ki jih je izdala izpraševalna komisija v enakem sestavu. Potemtakem je torej dvanaest neveljavnih dokumentov že v cirkulaciji, a za njimi pridejo